

מדינת ישראל
הכנסת

ש.פ.

פרוטוקול מס. 21 / ד'

מישיבת ועדת השירותים הציבוריים, שהתקיימה ביום
ג', ח' בתמוז תשי"ט - 14.7.59, בשעה 09.00.

בכחו - חברי הוועדה:

- מ. ארם - היו"ר
- ב. צ. הרמל
- ז. ורהפטיג
- י. כץ
- ח. מגורי-כהן
- ש. כפרי
- ד. נצר
- י. ניצני
- ר. צברי

מזמנים:

- ז. טברסקי - חברת כנסת
- שר המשפטים פ. רוזן
- היועץ המשפטי ח. כהן
- מר רוזנטל - מטעם משרד המשפטים
- גב' ח. ליבוביץ - מטעם משרד הסעד
- ד"ר פלק - היועץ המשפטי של משרד הסעד

בסדר-היום: המשך הדיון על חוק אימוץ ילדים
(סעיפים 7 ו-8).

- - - - -

אני פותח את הישיבה.

היו"ר מ. ארם:

אנו נדון על סעיף 7.

7. בית המשפט לא יתן צו אימוץ אלא אם כן
שהורי המאומץ מסכימים לאימוץ. אין צורך שההורים ידעו מי הוא המאמץ.

ז. ורהפטיג: רצוני רק להזכיר את ענין בית המשפט או בית הדין.

(ג) יש לי כמה הערות וספיקות בסעיף זה. הרישא של הסעיף אומר: "בית המשפט לא יתן צו אימוץ אלא אם בזכות שהורי המאומץ מסכימים לאימוץ". האם זה מספיק? האם אין צורך להגיד במפורש "שני הורי המאומץ"? החשש שלי נובע מתוך כך, שיכול להיות שהורה אחד יסכים לתת את הילד לאימוץ, ואילו השני לא יסכים; יכול להיות גם שהורה אחד ירצה לתת למאמץ זה, והשני - למאמץ אחר. לדעתי, אם לא נגיד זאת במפורש, אנו בשאייר כאן פתח לריב ומחלוקת בין ההורים. (שר המשפטים פ. רוזן: אני מציע לך לקחת את סעיף זה עם סעיף 10).

אני חושב שדוקא כאן צריכה לבוא הסכמתם של שני ההורים. לכן אני מציע, שהסכמה זו צריכה להינתן לפני בית המשפט, והשופט בעצמו צריך להיווכח ששני ההורים מסכימים. (שר המשפטים פ. רוזן: גם אם האם המגורשת נמצאת בארצות-הברית, למשל?) ידוע שאם בא מכתב, ובו היא כותבת שהיא מסכימה, כיצד אפשר לדעת שהיא היא אשר כתבה זאת? אם כן, לדעתי, נחוצה חתימה מהנוטריון וכו'.

אם הורה אחד נמצא כאן, בארץ, אזי צריך להביא הוכחה שההורה השני - הנמצא בחו"ל - מסכים לתת לאימוץ.

(ג) אם יודעים מי הם המאמצים, אזי צריך לתת הסכמה על כך. אני מציע, בבוא העת, למי לתת עדיפות לאימוץ; אני מציע, תהיה עדיפות לתת לאימוץ לקרובי משפחת הילד. (היועץ המשפטי ח. כהן: טובת הילד איננה חשובה?) טוב, טובת הילד וקרובי משפחה.

כאמור, לסעיף 7 יש לי 3 הערות.

זאת ועוד: כשיש רק הורה אחד בחיים, אזי צריך לקבל הסכמתו של הורה אחד.

הבעיה השניה היא, כשאין לילד הורים. במקרה זה בחוץ לקבל את הסכמת האפוטרופוס. אם אין לילד אפוטרופוס, אזי צריך לדאוג שיהיה לילד אפוטרופוס לפני האימוץ. אינני מתאר לי שיש לנו בארץ ילדים עזובים, אשר להם אין דואג. ילדים כאלה או שהם נמצאים תחת השגחת אפוטרופוס או שהם נמצאים באיזה שהוא מוסד. ולכן אני אומר, אם אין לילד הורים, צריך לקבל הסכמת אפוטרופוסן של הילד. והיה, אם אין אפוטרופוס - שיימצא לילד אפוטרופוס "אד-הוק". יכול בית המשפט למנות אפוטרופוס אם עומדת טובתו של הילד.

נוסף לזה, יש לנו סוג של ילדים הנמצא במוסדות. לילדים אלה אין הורים; הם יתומים. לפי הניסוח של סעיף 7, אין צורך לקבל הסכמת שום אחד. יוצא מזה, שאדם נכנס למוסד כזה, רואה את הילדים ומסכים לקחת לאימוץ ילד מסויים. לפי הניסוח של סעיף 7, אדם זה לא צריך לקבל את הסכמתו של המוסד. ולדוגמה אני לוקח את בית היתומים "דיסקין". שם ישנם ילדים יתומים. ילדים אלה מתחנכים במשך 3-4 שנים לפי חינוך דתי. והנה, נכנס אדם, לא-דתי, רואה ילד נחמד ומחליט לאמץ. פונה לבית המשפט, יתכן ובית המשפט יראה שטובת הילד מתבקשת שהוא יימצא אצל מאמץ זה. אולם, במקרה כזה, יש למחנך של הילד - אותו חינוך משך 3-4 שנים - מה להגיד.

ועוד דוגמה אחר: ילדים שנאים מחו"ל נכנסים למוסדות של עליית-הנוער. וכידוע, המוסדות של עליית הנוער נמצאים בכפרים ובמבטבות חקלאיות. והנה, נכנס אדם למוסד של עליית-הנוער, רואה ילד ורוצה לאמץ. אדם זה הוא עשיר וגר בעיר. השופט רואה כי טובת הילד היא, שהילד יימצא בעיר אצל אדם עשיר וכו', ולא במבטבה חקלאית.

סעיף 7 דואג רק להסכמת ההורים ולא יותר; הוא אינו דואג למוסדות בהם מוחזקים הנערים. (ח. מגורי-כהן: מה אם יש לילד קרובים?) ידאגו הם למנות לו אפוטרופוס. בכל אופן, אני מציע שבית המשפט ימנה אפוטרופוס.

ז. ורהפטיג:

אני מציע: אין לילד אין הורים והוא נמצא במוסד - אזי צריך לקבל את הסכמת המוסד.

זאת ועוד: את הסיפא של סעיף 7 אני מציע למחוק. בסיפא כתוב: "אין צורך שההורים ידעו מי הוא המאמץ". אני רוצה להשאיר זאת לשיקול דעתו של השופט.

היועץ המשפטי ה. כהן:
אני מבין שחבר הכנסת ורהפטיג מציע 6 הצעות לגבי סעיף 7, ואני אינני מוכן לקבל אף אחת מהן.

החבר הכנסת ורהפטיג אומר: (א) שצריך לכתוב לא הורי המאומץ, אלא שני הורי המאומץ מסכימים לאימוץ. אני חושב כי אין בזה שום צורך. גם לשון הדרשנות אומרת - לשון יחיד זה לשון רבים, ואז הורי המאומץ זה שנים ולא אחד.

פה יש זכות להורה, בתור הורה, להישמע. כל הצעה הזו של פקודת הפרשנות אינה נכנסת לכאן.

אומר חבר הכנסת ורהפטיג, שההסכמה צריכה לבוא לפני בית המשפט ולא שלא בפני בית המשפט. על זה אני רוצה לפנות לסעיף 8, האומר: "הביעו הורי המאומץ את הסכמתם לאימוץ באחת הדרכים שנקבעו לכך בתקנות, ושאי בית המשפט לקבל זאת כהוכחה להסכמתם". פירושו של דבר, שבדרך כלל ההסכמה ניתנה ע"י בית המשפט; ואם ניתנה פעם אחת מחוץ לבית המשפט, הרי אין בכך משום אסון. אותו דבר אומר סעיף 32: "שר המשפטים ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוען לרבות תקנות סדרי דין בדבר הצדדים הרשאים לפנות לבית המשפט לפי חוק זה והצדדים שבית המשפט יתן להם הזדמנות להביא לפניו ראיותיהם וטענותיהם ובדבר ציהול מקצת הדיון בנוכחותם של מקצת הצדדים בלבד". וזה מכניס לי את העניין השלישי - כשאין הורה או צריך בית המשפט לשמוע קרובים, מנהלים, מחנכים, מוסדות וכו'. אני לא אומר, שאין צורך לשמוע את מנהלי המוסד בו נמצא הילד, אלא לשם כך יש סמכות לשר המשפטים להחליט מי ומי לשמוע לפני שהוא נותן את צו האימוץ. זה כולל את ענין האפוסטרופוס, המוסדות וכו'.

בנוגע לאפוסטרופוס אני אומר: שהמסורת העברית אומרת, כי כשיושבים 3 אנשים בבית-דין, ובפניהם בא ענין של יתום, אזי הם מטבע ברייתם הופכים להיות אפוסטרופטיו של הילד. אולם, אין אנו נוהגים דוקא כך, אלא אנחנו רואים בקציני הסעד כאפוסטרופטים של היתומים, וקצינות הסעד כאמותיהם של היתומים.

ביחס להצעתו של חבר הכנסת ורהפטיג - למחוק את הסיפא, אני רוצה לומר כי אני הייתי בדעה - אבל לצערי היא לא נתקבלה על דעתו של משרד המשפטים - לא לכתוב "אין צורך שההורים ידעו מי הוא המאמץ" אלא: "אסור שההורים ידעו מי הוא המאמץ". יתכן ומשרד המשפטים חשש מפני חבר הכנסת ורהפטיג ולכן כתבו "אין צורך שההורים ידעו מי הוא המאמץ".

אם יבוא איזה שהוא שינוי בסעיף זה, אזי אני מציע שהשינוי יהיה: "אסור שההורים ידעו מי הוא המאמץ".

היו"ר מ. ארם:
היועץ המשפטי לא חלק על כמה מהערותיו של חבר הכנסת ורהפטיג, אלא הוא אומר שזהו ענין של תקנות.

יש לי הרושם שיש לנו שתי דעות לגבי סעיף 7. אנחנו נצביע את ההצעות.

ח. מגורי-כהן:
בקשר לסיפא "אין צורך שההורים ידעו מי הוא המאמץ", רצוני לשאול: האם המאמצים צריכים לדעת מי הם הורי המאומץ?

ב"צ הראל:

אני מבין שאין צורך שההורים ידעו מי הוא המאמץ, וגם זה רצוי. אותי מענינת השאלה: האם לא כדאי להכניס את המלים: אין צורך שהמאמץ ידע מי הם ההורים? אם לא דנו בזה, אזי אני מוכן להטביר את הדבר, אולם קודם כל רצוני להעמיד את השאלה הזו.

הינועץ המשפטי ח. כהן:

אין זה שייך לסעיף זה. כשנגיע לזה, אני מוכן להוסיף את ההוראה, שאין צורך שהמאמץ ידע מי הם ההורים.

ב"צ הראל:

אני חושב כי כאן הוא המקום המתאים לכך.

ז. ורהפטינג:

יש לי הצעה אלטרנטיבית. הענין הזה שהינועץ המשפטי שולח אותנו לתקנות, אינני חושב שזו דרך נכונה. דוקא בענין כזה צריך להיות ברור יותר. האם נשלח את הכל לתקנות? הרי אין זו תשובה לשלוח לתקנות; אין זו גם תשובה לגופו של ענין. אני מציע שהדברים הללו יהיו גם בחוק, ולא רק בתקנות.

(ב) אין מדינה בארצות הברית ששם לא נחוץ לתת את הסכמת המוסד. הרי לא יתכן שלאחר 3-4 שנות חינוך יוציאו את הילד מבלי לשמוע או לקבל את הסכמת המוסד.

יכולים להיות חלוקי דעות. בית היתומים יתנגד לתת ילד להורים חופשיים. (ד. נצר: מהי הבעלות של המוסד על הילד?) בית היתומים חייב את הילדים מסך זמן רב. (ד. נצר: האם זוהי הבעלות?)

לדידכם, אני רוצה להציע הצעה אלטרנטיבית: אם אינכם מקבלים את הצעתי - לקבל את הסכמת המוסד, אזי לפחות שיהיה כתוב בחוק: לא יינתן צו אימוץ אלא אם בית המשפט שמע את הסכמתו של המוסד. אני מציע לכתוב כך בחוק.

שר המשפטים פ. רוזן:

אתה מתכוון למוסד ציבורי? ישנם מוסדות פרטיים שמרוויחים מהחזקתם של הילדים. לפי דעתי, בכל המקרים הללו השופט ישמע... זה מובן מאליו.

ז. ורהפטינג:

אין דברים מובנים בחוק. אני רוצה שבית המשפט ישמע ויתחשב. אם בית יתומים דתי יתנגד לאימוץ... (שר המשפטים פ. רוזן: אני מבטיח לך שזה יהיה בתקנות.)

מכל מקום אני מציע: לא יתן בית המשפט צו אימוץ אלא לאחר ששמע ומתוך התחשבות עם טענותיו... (שר המשפטים פ. רוזן: יותר טוב לומר: לאחר ששקל את טענותיו...)

ח. מגורי-כהן:

אם הורי הילד פתו עליו, והם היו דתיים, אזי לדעתי, צריך לכבד את רצון ההורים. אם הילד נמצא במוסד דתי, אזי מדוע יכול לבוא אדם שאיננו דתי ויבקש אותו דרך בית המשפט?

י. כץ:

רצוני להתנגד לשני החלקים של סעיף 7. ראשית: יש זה משום סתמיות כשאנחנו רוצים להתעלם ממוצאו של הילד, אם הוריו היו דתיים וכו'. עודנו זוכרים את הסערות שהתחוללו סביב לבעיות הילדים שהוכנסו למוסדות לא-דתיים, בו בזמן שהילדים הם מבית דתי בהיותם בחו"ל. לכן, אם אנו לגמרי מתעלמים כאן ממקום מוצאו של הילד ומאותה הרוח בה התחנך הילד, הרי אינני מסכים לזה שהעובדות הטובות אליות תבאנה יחד עם מישהו שרוצה לאמץ לבית המשפט, כדי להמליץ להוציא ילד ממוסד פטויים. לא תמיד זוהי טובת הילד. לא תמיד אפשר לראות מראש היכן יותר טוב לילד.

י. כץ:

אני חושב חושב כי עלינו לכתוב: לא יתן השופט צו אימוץ אלא אם שמע את הסכמתו של המוסד או ב"כ המוסד.

(ב) אין צורך שהורים ידעו מי הוא המאמץ - למלים אלה אנחנו מתנגדים. אנחנו לא רוצים ולא יכולים להסכים לכך מטעמים דתיים.

יכול לקרות שהורי ילד, מתוך מצבה הקשה של המשפחה, נאלצים להסכים למסור את הילד לאימוץ. אם ההורים אינם רוצים לדעת מי הוא המאמץ - מה טוב; אולם אם הם רוצים לדעת, הרי שאיבנו יכולים להתאכזר להם ונאמר להם: אסור לכם לדעת. אנחנו, כמחוקקים וכבית משפט, לא נרצה שידעו למי נמסר הילד. אולם אם קורה מקרה, והמשפחה רוצה ודורשת לדעת מי יהיה המאמץ, אזי לדעתי, צריך לתת להם לדעת.

ג. צברי:

אני מתפלאה על חבר הכנסת ורהפטיג בדברו על הילדים שבמוסדות. משפחה שרוצה לאמץ ילד, אזי המקום הטוב ביותר הוא אצל משפחה, וזה טוב יותר לילד מאשר להיות במוסד. כל מוסד לא יכול להשתוות עם משפחה שרוצה לאמץ ילד.

רצוני לומר, כי כל מה שאמר חבר הכנסת ורהפטיג - זה נכון כאשר הילד נמצא בגיל מסויים, באוירה מסוימת; בודאי אפשר להתחשב בכל המסיבות הללו. אבל יש פקיד סעד, ישנם קציבי סעד ועוד, אשר מטפלים בבעיות הללו, הם בודקים את המקרים ואפשר לסמוך עליהם, והם יביאו את עדויותיהם.

היועץ המשפטי ח. כהן:

אני חושב כי טובת הילד צריכה לקבוע בכל מקרה ומקרה. לפני זמן קצר הובא בפני בית המשפט מקרה, ובית המשפט פסק שטובת הילד מחייב לא להימצא בקרבת משפחתו.

מראש המחוקק שאינו רואה את הענשים החיים לא יכול לראות את הדברים שיתרחשו בעתיד. לכן אני עומד על כך שטובת הילד תקבע, ושום דבר זולתה. זו היתה העמדה המסורתית, ולא אחרת. אם חבר הכנסת ורהפטיג מתכוון לדרוש את הסכמת המוסד בו נמצא הילד - אינני יודע אם יהיה זה לטובת הילד. והדוגמה שהוא נתן מראה שהדבר הזה לא יתכן כלל ועיקר. בית היתומים "דיסקין" שמשתייך לזרם דתי מסויים, ודאי לא יתן את הסכמתו, וסירובו יעמוד בדרכו של הילד - ואין זה לטובתו. לכן הדעת לא טובלת.

אני אומר, שהשמיעה של המוסד צריכה לבוא על תיקונה בתקנות. אני מתנגד בכל תוקף שדבר זה יהיה בחוק.

היו"ר מ. ארם:

נכון, ישנה "המשנה" ואחר כך בא ה"תלמוד" לנסק את כל האמור ב"משנה". אני אומר זאת לדידו של חבר הכנסת ורהפטיג.

אני מצביע את הצעתו של חבר הכנסת ורהפטיג, האומרת: בית המשפט לא יתן צו אימוץ אלא אם כן יתקיימו הוראי המאומץ הביעו את הסכמתם לאימוץ במעמד בית המשפט.

הצבעה

בעד הצעת חבר הכנסת ורהפטיג - 2

נגד - 7

הצעת חבר הכנסת ורהפטיג - לא נתקבלה

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה כמוצעת בריישא של סעיף 7 - רוב

ההצעה כמוצעת בחוק - נתקבלה

לחברי הכנסת ורהפטיג וכץ.

ה ס ת י ג ו ת

ז. ורהפטיג:
הצעתי השניה אומרת: אם לילד הורה אחד, אזי תספיק הסכמת הורה זה; ואם אין לילד הורים, אזי צריך למנות אפוטרופוס.

ה יו ע ז המ ש פ ט י ג. ח. כהן:
אני מתנגד להצעת חבר הכנסת ורהפטיג. זה לא יתכן כלל ועיקר. זה יביא הערכה בלתי רצויה של הדיון. אף אם בית המשפט עצמו הוא אביהם של היתומים, הוא שומע את הממונים על הילד וכו'. לכן, לדעתי, אין שום צורך ואין שום טעם באפוטרופוס.

י. כץ:
יש טעות יסודית בין הדברים שאמר חבר הכנסת ורהפטיג לבין מה שאמר היועץ המשפטי. הבעיה היא במקרה שיש אפוטרופוס, אזי אנחנו אומרים: אם האפוטרופוס מסכים לאימוץ - מה טוב, אין במקרה כזה בעיה. אולם, אם אין אפוטרופוס, אזי יש למנות כזה.

ה יו"ר מ. ארם:
בית המשפט יכול לשקול את חוות דעתו של משרד הפעור.

ה יו ע ז המ ש פ ט י ג. ח. כהן:
אני מסכים. כשיש אפוטרופוס, צריך יהיה לשמוע אותו, כמו שצריך לשמוע אדם סתם מהישוב שהילד גדל בביתו. זהו דבר סאליו. אולם, שוב אני מתנגד בכל תוקף למקרה כזה, שיש אפוטרופוס על הילד שאיננו הורה, בית המשפט לא יכול למנוע את האימוץ אם הוא חושב שהאימוץ הוא לטובתו רק משום שהאפוטרופוס אינו רוצה בכך.

ז. ורהפטיג:
אני מציע כך: כשיש אפוטרופוס - דרושה הסכמתו; יכולים להיות מקרים שההורים מתו והם השאירו אפוטרופוסות לדוד, לסבא או אחרים. כיצד יכול להיות טוב לילד אצל מאמצים אחרים? ומהנה, הסבא של הילד מסרב למסור את הילד לזר.

זאת ועוד: כשיש להורים ילד, והם אינם מסכימים למסור את הילד לאימוץ, הרי לא יציע איש לגזול את הילד מההורים. מדוע מקפחים את זכותו של אחד ההורים?

ה יו ע ז המ ש פ ט י ג. ח. כהן:
אני מוכן להסכים לאותה דוגמה שחבר הכנסת ורהפטיג נתן - כשההורים אינם בחיים והם מינו אפוטרופוס על הילד עצמו. אולם, ישנם אפוטרופסים על הילד אשר יש להם עניינים שהם נוגדים את טובת הילד אזי הם מסרבים לתת את הסכמתם.

בכדי לפגוש את חברי הכנסת ורהפטיג וכץ בדרך, אזי אני מוכן להוסיף: לאחר מנת הוריו, דין אפוטרופוס מקרובי המאומץ שנתמנה על ידי הוריו, כדין הורי המאומץ לענין סעיף זה.

אני מקבל את הדעה של היועץ המשפטי האומרת:
אם האפוסטרופוס הוא קרוב משפחה, אזי נחוצה

ז. ורהפטיג:

הסכמתו.

אינני מסכים. זה יכול להיות קרוב שהשתלט
על רכוש הילד.

היועץ המשפטי ח. כהן:

חזיע: אלא אם כן בית המשפט מצא...

ז. ורהפטיג:

קיימת אכזבה בין קרוב משפחה. זה מתקבל
גם על דעת משרד המשפטים. אני סבור

היו"ר מ. ארם:

שבתקנות כל זה יהיה ברור.

לא רק קרובי משפחה, אלא זה כל אפוסטרופוס.

היועץ המשפטי ח. כהן:

בכמה מקרים ממנים ההורים לפני מותם אפוסטרופ

ז. ורהפטיג:

בכל מקרה שמשאירים צוואה.

ב"צ הראל:

מכיון שאלה הם מקרים נדירים, אני מציע
לא לכתוב זאת בחוק.

היועץ המשפטי ח. כהן:

אני מציע את הנוסחה של חבר הכנסת
ורהפטיג ואת הנוסחה של משרד המשפטים.

היו"ר מ. ארם:

ה צ ב ע ה

בעד הנוסחה המוצעת ע"י ח"כ ורהפטיג - 3

נגד - 0

הצעת ח"כ ורהפטיג - לא נתמבלה

בעד הנוסחה כמוצעת ע"י משרד המשפטים - 0

הצעה של משרד המשפטים נתמבלה

לחברי הכנסת ורהפטיג, כץ ומגורי-כהן.

ה ס ת י ג ו ת

אשר לאפוסטרופוס שאיננו קרוב משפחה,
אוסר חבר הכנסת ורהפטיג, נחנץ לקבל את

היו"ר מ. ארם:

הסכמתו.

בכל מקרה שיש אפוסטרופוס, שהוא קרוב
משפחה - נחוצה הסכמתו.

ז. ורהפטיג:

הצעתי היא: יש לילד אפוסטרופוס שהוא
קרוב משפחה, לא יינתן צו אימוץ לפני שבית המשפט יקבל הסכמתו.

ה צ ב ע ה

- בעד הנוסחה של חבר הכנסת ורהפטיג - 3
- נגד - רוב

הצעת חבר הכנסת ורהפטיג - לא נתקבלה

בעד הצעת משרד המשפטים - רוב

הצעת משרד המשפטים - נתקבלה

לחברי הכנסת ורהפטיג, כץ ומגורי-כהן.

ה ס ת י י ג ו ת

זאת ועוד: יש לילד אפוטרופוס, לא יינתן
צו אימוץ אלא בהסכמתו של האפוטרופוס.

ז. ורהפטיג:

הצעתו של היועץ המשפטי היתה: אלא לאחר ששמו
ושקל ... כלומר: לא יינתן צו אימוץ אלא
לאחר שניתנה לאפוטרופוס הזדמנות להופיע.

הי"ר ס. ארם:

נוסח נוסף: במקרה שאין אפוטרופוסים על
הילד, אלא יש סבא או סבתא, או אחים ואחיות
אולי גם דודים ודודות - לא יינתן צו אימוץ ללא הסכמתם.

י. כץ:

בענין קרובי משפחה קבלנו כבר שתי תוספות:
(א) לגבי אלה שמונו ע"י ההורים; (ב) ולגבי
אפוטרופוסים חוקיים. אני מציע את שלוש ההצעות.

הי"ר ס. ארם:

ה צ ב ע ה

- בעד הנוסחה המוצעת ע"י חה"כ ורהפטיג - 2
- בעד הצעת משרד המשפטים - רוב
- בעד הצעת חבר הכנסת כץ - 3

הצעת משרד המשפטים - נתקבלה

לחברי הכנסת ורהפטיג, כץ ומגורי-כהן.

ה ס ת י י ג ו ת

רצוני לקרוא לפניכם את הנוסח של הסעיף
7, עם התוספות שאני הסכמתי להם:

היועץ המשפטי ח. כהן:

"בית המשפט לא יתן צו אימוץ אלא אם נוכח
שהורי המאומץ מסכימים לאימוץ; לאחר מות הוריו, דין אפוטרופוס מקרובי
המאומץ שנתמנה על פי רצון הוריו, כדין הורי המאומץ לענין סעיף זה.
אין צורך שההורים או אפוטרופוס, כאמור, ידעו מי הוא המאמץ.

לא היו למאומץ הורים והיה לו אפוטרופוס,
לא יתן בית המשפט צו אימוץ אלא לאחר שניתנה לאפוטרופוס הזדמנות נאותה
להשמיע טענותיו ולהביא ראיותיו."

ה צ ב ע ה

- בעד הנוסחה כמוצעת ע"י משרד המשפטים - רוב

איננו מסכימים לדרישה שהסכמת האפוטרופוס
תיכתב בחוק, אבל זה יכול להימצא בתקנות.

היועץ המשפטי ח. כהן:

אני אומר כך: אין לילד קרוב משפחה ונמצא
הילד במוסד, לא יינתן צו אימוץ אלא

ז. ורהפטיג:

בהסכמת הנהלה המוסד.

אם הצעתי זו לא תקבל, אני מציע אחרת:
לא יינתן צו אימוץ אלא לאחר שבית המשפט שמע ושקל את נימוקיה של
הנהלת המוסד.

ה צ ב ע ה

בעד ההצעה הראשונה של חה"כ ורהפטיג - 3
נגד - 7

ההצעה לא נתקבלה.

בעד ההצעה האלטרנטיבית של חה"כ ורהפטיג - 3
נגד - 7

ההצעה השנייה של חה"כ ורהפטיג - לא נתקבלה.

לחברי הכנסת ורהפטיג, כץ ומגורי-כהן.

ה ס ת י י ג ו ת

הפסיפא של הסעיף: "אין צורך שההורים ידעו מי
הוא המאמץ".

היו"ר מ. ארם:

אני מציע למחוק את המלים הללו.

ז. ורהפטיג:

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חה"כ ורהפטיג - למחוק את הסייפא
של סעיף 7
3 -
בעד השארת הסייפא - 7

הצעת חה"כ ורהפטיג - לא נתקבלה.

לחברי הכנסת ורהפטיג, כץ ומגורי-כהן.

ה ס ת י י ג ו ת

אני מציע לכתוב: יש צורך בהסכמת מחוק
למקרים המיוחדים שבית המשפט יראה שטובת הילד
עומדת לו. לדעתי, צריך שהורי הילד או אפוטרופסיו או קרוביו ידעו מי הוא
המאמץ.

י. כז:

ה צ ב ע ה

בעד הצעת חבר הכנסת כץ - 2
נגד - 7

הצעת חבר הכנסת כץ - לא נתקבלה.

ג"צ הרצל:

אני חושב כי כאן המקום המתאים להכניס את המלים "אין צורך שהמאמץ ידע מי הם

ההורים".

ז. ורהפטיג:

לי נדמה שאין זה המקום המתאים.

היועץ המשפטי ח. כהן:

אף אני חושב כך.

היו"ר מ. ארם:

אנו עוברים לסעיף 8.

8" הביאו הורי המאומץ את הסכמתם לאימוץ באחת הדרכים שנקבעו לכך בתקנות, רשאי בית המשפט לקבל זאת כהוכחה להסכמתם.

אני מבקש את חברי הוועדה לא להאריך בוויכוח

יותר מחמש דקות.

ז. ורהפטיג:

אין דבר כזה. החוק הזה הובא לכנסת לפני זמן קצר ואנו משתתפים בו באופן פעיל. אתם אינכם יכולים לכפות עלינו צורה כזו של דיון; אינכם יכולים לעשות זאת.

היו"ר מ. ארם:

אינני יודע מדוע חבר הכנסת הכנסת ורהפטיג מתפרץ בדבריו. בדרך כלל ניתנת רשות הדיבור להטברה בכל סעיף וסעיף. מאחר ואני מניח שחברי הוועדה יבינו את ההסבר של הדברים בפעם אחת, אזי אין צורך לחזור עליהם פעמיים ושלוש ואפילו חמש פעמים. זאת רציתי להגיד.

ר. צברי:

אנחנו יכולים לקיים ישיבות נוספות של הוועדה עוד השבוע.

ז. ורהפטיג:

רצוני להעיר: אמרתי עוד בישיבה הקודמת, כי אין בכורבתי לשים אבני נגף בדיונים על החוק הזה. כל אשר העירותי כאן, לא היה על מנת להיות אבסטרקציה. רבותי, אנו דנים בחוק חשוב למדי, הנוגע לדיון נפשות. אני לא דברתי היום יותר מ-10 דקות, ואינני יודע אם שש או שבע הזעות נוצלו תוך הזמן הזה. ולכן הערתו של היושב-ראש לא היתה במקומה.

חוק זה הובא רק לפני זמן קצר, ורק לפני שבועות מספר נגמרה הקריאה הראשונה. החוק הועבר לוועדת השירותים. שר המשפטים אמר כי הוא מצא את ועדת השירותים ואליה הוא מעביר את חוק האימוץ משום שהיא ועדה פנוריה. אם אתם רוצים לדון בוועדה הזאת בכונן ראש - בבקשה; ואם אתם רוצים לסיים את החוק במהירות כזו, הריני מודיע לכם כי לא אשתתף יותר בוועדה זו. חבר הכנסת ארם חושב (ותסלחו לי על הלצתי) אולי הוא יפסיד את מקומו בכנסת הדביעית...

(היו"ר מ. ארם):

אני מקבל את הדברים כהלצה.

אני מעיד עלי את כל חברי הוועדה שאני לא הגבלתי את החברים. אני רק אמרתי שהסעיף הזה (סעיף 7) נמשך שעה וחצי עד אשר נתקבל. (ז. ורהפטיג: הלואי והתקדמתי כך בוועדת החוקה, חוק ומשפט). אני הבעתי משאלה, ובקשתי מהחברים שירכזו את דבריהם.

י. כז:

אני חושב שהפזיזות הזו של כב' היושב-ראש איננה במקומה ואף לא נכונה. למעשה, שר המשפטים העביר חוק זה לוועדה בלתי-מתאימה לכך; ועדת השירותים איננה יודעת חוק ומשפט. חוק זה היר צריכים להעביר לוועדה משותפת - מבחינה טוציאלית לוועדה השירותים, ולוועדת החוקה, חוק ומשפט משום שחברי ועדה זו בקיאים יותר בחוקים. בוועדת השירותים ישנו חבר אחד, והוא חבר הכנסת ורהפטיג, אשר מתמצא בחוקים, אולם כל יתר חברי הוועדה - תסלחו לי - אינם

על כל סעיף וסעיף. לכן אנו מבקשים מהיושב-ראש, לא לעשות הכל בחפזון. אנו עלולים ע"י הטעויות הללו לפגוע בעתיד טובתם של המאומצים. אם היושב-ראש חושב לעשות כפי שעשה עכשיו, אנו מבקש את נשיאות הכנסת לומר לנו מהו הנוהל ומה הן התקנות.

היו"ר מ. ארם: העדות הזו חותכת ואומרת כי צד מדברים לא לעניין.

ד. נצר: לפי תקנון הכנסת, כל ועדת כנסת יכולה לקבל איזה שהוא נושא ולדון עליו. היה בידור די רחב בכנסת, ושם הוחלט מה שהוחלט, ופעם אחת לתמיד צריך להוציא את הדיבור הזה של החברים באטרם שאין זה חוקי לדון בוועדת השירותים וכו'.

היו"ר מ. ארם: אנו עוברים לסעיף 8.

ד. ורמפטינג: יש לי כמה הערות לסעיף 8.

לא כתוב כאן מה יש לעשות במקרה שהורי המאומץ אינם יכולים להביע את הסכמתם, במקרה שהם חולי נפש וכו'. במקרה כזה אין זה טובע אימוץ לילד. (ד. נצר: לא יימצא מאמץ במקרה כזה).

אם כן, שייאמר שהאפוטרופוס יתן את הסכמתו, ואז במקרה זה, לחזור על כל הצעותי שנאמרו לגבי סעיף 7.

(ב) יכול להיות שההורים נמצאים בחו"ל, ונבצר מהם לבוא ולתת את הסכמתם; יכול להיות גם שייבצר מהורים שנמצאים בארץ לתת הסכמתם. יתכן ובתקנות אפשר יהיה לכתוב, שהם אינם צריכים להופיע בבית המשפט; יתכן ועל סמך הצהרה בשבועה אפשר לקבל את הסכמתם. אולם אני חושש מאד מפני התיווך. אני אף חושש מפני המסחר באימוץ. המסחר באימוץ משגשג ופורח, ולא רק בארצות-הברית. באמריקה מכנים מיליוני זוגות לאימוץ. ברור שזהו עסק טוב; אפשר לקבל אלפי דולר בעד זה. ולכן אני סבור שההסכמה הזו יכולה להינתן באיזה שהוא מקום, אולם הכלל הוא - שצריך להוסיף בבית המשפט.

סעיף 8 הוא יוצא מן הכלל. סעיף 8 מדבר בשירותים ישנים. נניח, אם נמצא בארץ ואילו האם בצרפת. אם האב רוצה לפסוד לאימוץ את ילדו, והאם לא רוצה לבוא לארץ כדי לתת את הסכמתה על כך, אזי צריך להיות כתוב על כך באיזה שהוא אופן; ורק לזה מכוון סעיף 8.

יני אומר: אם נבצר מאותו הורה לתת הסכמתו, אני רוצה לתת לו אפשרות לתת את ההסכמה. שני ההורים צריכים להופיע בפני בית המשפט על מנת לתת הסכמתם. אינני מציע שהם יופיעו בפני המאמצים, זוהי פרשה אחרת. השופט צריך להיות המקשר; הוא צריך לראות את ההורים לחוד, ואת המאמצים לחוד.

י. בנ: אני חושב שהסעיף הזה הוא דומי למדי. אני שואל את שר המשפטים ואת היועץ המשפטי: מה יהיה הדין לאחר שיקבלו את ההסכמה, ולא לפני ההורים הללו, או אחד מהם, היה נתון בבית הסוהר וקיבל 10 שנות מאסר, והנה, הוא חונן והוא רוצה בחזרה את ילדו. אזי לפי סעיף 9 יאסרו לו, כי הוא איננו רשאי לחזור בו משום שהוא לא חזר בו לאחר 3 חדשים שהילד נולד. מה דינו של אדם כזה שהתחרט על מעשיו; היו לו מטיבות מיוחדות והיה נאלץ להסכים לתת את ילדו לאימוץ. עתה, הוא מתחרט. רצוני להבטיח זאת בתוך סעיף זה.

י. כץ:

אנחנו חושבים שזה לא ניתן לקחת מהורים טבעיים את ילדם, גם כשתוך רגעה וריתחה התאכזרו על פרי בטנם, מסרו את ילדם. לכן, דעתי היא, שמע"ף זה לא אומר ולא כלום.

ח. טברני-כהן: הורים, שלא השאירו כל קשר, אני חושב שאין לכם כל זכות לבקש את ילדם בחזרה.

היועץ המשפטי ת. כהן: התבדל בין ההצעה המסלתי לבין זו של חבר הכנסת ורהפטיג איננו רב. גם הצעת המסלה יוצאת מן ההנחה שבדרך כלל הורים צריכים להופיע בבית המשפט. אינני מוכן לקבל את הצעת חבר הכנסת ורהפטיג להגביל עוד יותר, רק אם נבצר מהורים להופיע בפני בית המשפט. יכול להיות מצב כזה שאשה לא יכולה להופיע בבית המשפט. מכל מקום ידוע, כי הופעת אשה בבית משפט מבזה את בית המשפט; זוהי המטרה העתיקה.

אם באמת נבצר מהורים להופיע בבית המשפט, בית המשפט לא חייב, אלא רשאי לקבל את ההחלטה. וכאן אני פונה שוב פעם לחבר הכנסת ורהפטיג, ואומר לו: הכלל הוא - התייצבות אישית; ובמקרים יוצאים מן הכלל - רשאי בית המשפט, לאחר שיקול דעת, לקבל הובחה אחרת.

ועתה, לשאלתו של חבר הכנסת כץ: אני חושב שהשאלה אינה שייכת למע"ף זה, אלא היא שייכת למע"ף 9. אני הבינותי את שאלתו, חבר הכנסת כץ; אנו נגיע לזה במע"ף 9.

ג. ורהפטיג: רצוני להעיר הערה קצרה ביותר: נכון הדבר שלא היו מברייחים נשים להופיע בפני בתי דין, אולם בית הדין היה הולך אל האשה בעניני משפט כדי לברר את הדברים שעמדו לבידור. אין לי ולא כלום באם השופט ילך אל האשה, יראה את ביתה; אולי ילך השופט גם אל בית המאמצים וכו'.

(ב) מה שהיועץ המשפטי רוצה לבחם אותי בתקנות, אני כבר אמרתי: אין זה אפילו חצי נחמה. מתי אני טומך על התקנות? - כשתחוק איננו יכול לתת לי ביטוי לכך.

מסוים כך ההצעה שלי היא: נבצר מאחד מהורי המאומץ להתייצב בבית המשפט, רשאי בית המשפט לקבל כהוכחה להסכמתם, כתב הסכמה שנערך באחד הדוכים. אם אינני כותב מאיזה סיבות נבצר ממנו - הרי שאני משאיר לבית המשפט שטח מחיה רחב מאד.

אם שר המשפטים מסכים שאנו נכתוב "נעדר" במקום המלה "נבצר".

שר המשפטים פ. רוזן: רצוני לומר כמה מלים בזכות התקנות: הכנסת טברנינית והיא יכולה לקבל חוק על אף האמור בחוק זה; יכולים גם לבטל את התקנות על אף האמור בחוק. אולם עוד לא קרה לנו קרה לנו במשך כל עשר השנים האחרונות, שמישהו בכנסת הגיש איזה שהוא ערעור על כך, וזאת משני טעמים: (א) מסוים שאף אחד מחברי הכנסת איננו קורא את התקנות; (ב) אלה שקוראים את התקנות הנם מבצעי החוק, ואכן מהם אנו מקבלים הערות.

היועץ המשפטי ח. כהן: אין לי מה להוסיף.

י. כץ: רצוני להוסיף להצעתו של חבר הכנסת ורהפטיג: הביעו הורי המאומץ את הסכמתם, ולא ערערו על כך, רשאי בית המשפט...

היועץ המשפטי ח. כהן:
אם חבר הכנסת כץ יציע זאת, אזי יצא שכרו
בהפסדו. יותר טוב לעשות מזה הוראה כללית.

ה צ ב ע ה

בעד הנוסחה המוצעת ע"י חבר הכנסת ורהפטיג - 3

נגד - 16

בעד הנוסחה האלטרנטיבית של חה"כ ורהפטיג - 3

נגד - 17

הצעת חה"כ ורהפטיג לא נתקבלה.

ה ס ת י ג ו ת
לחברי הכנסת ורהפטיג, כץ ומגורי-כהן.

ה צ ב ע ה

בעד סעיף 8 כמוצע בחוברת הכחולה - 17

סעיף 8 - נתקבל.

הישיבה ננעלה בשעה 11.10